

Рекомендована д. фармац. наук, проф. В. В. Трохимчуком
УДК 615.1:338.33:615.322
DOI 10.11603/2312-0967.2017.1.7528

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ІЗ СОФОРОЮ ЯПОНСЬКОЮ, ПРЕДСТАВЛЕНИЙ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

© В. І. Гриценко, Л. С. Кієнко, С. А. Куценко

Національний фармацевтичний університет, Харків
nika.gritsenko@gmail.com

Мета роботи. Провести маркетинговий аналіз вітчизняного ринку лікарських засобів, до складу яких входить софора японська.

Матеріали і методи. Основні методи дослідження – системний, маркетинговий та графічний аналізи.

Результати й обговорення. У ході досліджень встановлено, що більшість складають засоби у м'яких лікарських формах (34 %), з яких креми та бальзами – по 25 %; 87,5 % виробляють в Україні; 41,6 % засобів для лікування дерматологічних захворювань, 79 % препаратів є комбінованими.

Результати проведеного маркетингового аналізу дозволяють стверджувати, що більшість ліків із сировиною софори японської представлена на фармацевтичному ринку України у вигляді лікувально-профілактичних засобів, тому перспективним є створення нових вітчизняних ефективних лікарських препаратів на основі даної рослинної сировини.

Висновки. Розглянуто основні тенденції розвитку вітчизняного ринку фармацевтичних препаратів і лікувально-профілактичних засобів, що містять у складі сировину софори японської. Проведено аналіз асортименту препаратів за лікарськими формами, країнами-виробниками, групами захворювань та комбінацією речовин. За результатами маркетингових досліджень складено асортиментний макроконтур сегмента ринку препаратів із софорою японською та доведено актуальність створення нових ефективних вітчизняних лікарських препаратів на основі даної рослинної сировини.

Ключові слова: фармацевтичний ринок України; софора японська; препарати на основі рослинної сировини.

Вступ. Останнім часом зростає інтерес до застосування лікарських та косметичних засобів на основі сировини природного походження. Лікарські рослини та лікарські препарати, що одержують з них, широко застосовуються у медичній практиці. Такі ліки мають високу біодоступність, широкий спектр терапевтичної дії, низьку токсичність, легко засвоюються організмом людини і можуть застосовуватись пацієнтами впродовж тривалого часу без ризику виникнення побічних явищ [6].

Сьогодні, коли полиці аптек заповнені синтетичними препаратами вітчизняного і закордонного виробництва, простежується тенденція до розширення асортименту рослинних ліків. На даний час в Україні понад 45 % лікарських засобів, що випускаються фармацевтичною промисловістю, виготовлені з рослинної сировини [5]. Використання рослин із лікувальною метою займає важливе місце в терапії та профілактиці різних захворювань. Властивості рослинних препаратів відрізняються від ліків, які є чистими хімічними сполуками, наявністю в них чисельних органічно поєднаних біологічно активних речовин. Якісний та кількісний склад рослинної сировини є основним фактором, що зумовлює широку фармакологічну активність фітопрепаратів [4, 8].

Одним із головних завдань, що стоїть сьогодні перед фармацевтичною наукою та виробництвом, є пошук нових джерел біологічно активних речовин для створення вітчизняних високоефективних та безпечних лікарських засобів. Софора японська – рослина, яка проявляє кількість лікувальних властивостей, секрет яких криється в багатому біохімічному складі. Встановлено кілька десятків необхідних для людського організму речовин, одна з яких рутин – цінний вид флавоноїдів, який сприяє зниженню проникності і ламкості дрібних кровоносних судин і капілярів. Проявляючи Р-вітамінну активність, рутин допомагає знизити в'язкість крові, тим самим попереджає розвиток серцево-судинних захворювань. Кемпферол і кверцетин нейтралізують вільні радикали, проявляючи антиоксидантні властивості. У складі софори також міститься до 4 % алкалоїдів, які сприяють зниженню артеріального тиску і тонуусу судин [7].

Сучасна медицина використовує різні лікарські форми з рослинної сировини. Так, настої софори застосовують для лікування запальних процесів шлунково-кишкового тракту, виразки шлунку і дванадцятипалої кишки, дизентерії. Відвари з плодів – відмінний засіб для боротьби з безсонням, підвищеним тиском при гіпертонічній хворобі. Зовнішньо софору засто-

совують при шкірних захворюваннях – трофічних виразках, ранах, опіках, обмороженнях, екземах, псоріазі, лусковому лишаї, грибкових хворобах, а також для терапії вагінітів. Існують позитивні результати при лікуванні цукрового діабету, ревматизму, склеротичного розшарування судинних стінок [9].

Екстракт софори японської корисний при зупинці внутрішньої кровотечі, а також входить у комплексну терапію атеросклерозу. Настій плодів у вигляді полоскань активно пригнічує патогенну мікрофлору ротової порожнини, промивання носових порожнин знімає нежить і попереджає виникнення гаймориту. З насіння і квітів софори виготовляють високоякісне ефірне масло, яке через невеликий вміст у сировині належить до рідкісних. Його приймання всередину стимулює утворення антитіл, підвищуючи тим чином імунітет. Рослинні олійні екстракти широко використовують при виготовленні кремів та інших видів лікувальної косметики – софора проявляє позитивний вплив на шкіру, стимулюючи вироблення еластину і колагену [1, 2].

На сьогодні в Україні достатньо підприємств, які можуть виготовляти лікарські препарати на основі рослинної сировини, а також доволі широка сировинна база; все це є позитивним кроком на шляху до вирішення проблеми імпортозаміщення [3].

Мета роботи – провести маркетинговий аналіз вітчизняного ринку лікарських засобів, до складу яких входить софора японська, визначити доцільність, перспективність розробки та впровадження лікарських препаратів на основі рослинної сировини в асортимент виробничого підприємства.

Матеріали і методи. Маркетингові дослідження ринку здійснено на підставі аналізу наступних джерел інформації: Державний реєстр лікарських засобів України, Довідник Компендіум 2016 р., Rx-index-класифікатор лікарських препаратів [10]. Основні методи дослідження – системний, маркетинговий та графічний аналізи. Отримані дані систематизовані та наглядно представлені в діаграмах із поясненнями та висновками.

Результати й обговорення. У ході маркетингових досліджень проведено поетапний аналіз засобів, до складу яких входить сировина або екстракт софори японської за лікарськими формами, країнами-виробниками, групами захворювань та комбінацією речовин. Усього в ході аналізу відібрано 12 лікарських препаратів і 15 лікувально-профілактичних засобів.

На рисунку 1 наведено аналіз асортименту препаратів із софорою за формами випуску.

Як видно з даних рисунка 1, більшість складає засоби у м'яких лікарських формах (34 %), з яких 86 % – лікувально-профілактичні засоби; настійки складають 25 % (всі є лікарськими препаратами), таблетки – 21 %, з яких 83 % – лікувально-профілактичні засоби. Також на фармацевтичному ринку України присутні супозиторії (8 %), збори (8 %) і розчини (4 %), які здебільшого також є засобами лікувально-профілактичної дії.

Результати аналізу м'яких лікарських форм із софорою японською, серед яких є креми, крем-гелі, бальзами, крем-бальзами, гель-бальзами та мазі показали, що більшість складає креми та бальзами (по 25%) (рис. 2).

Згідно з результатами аналізу асортименту лікарських засобів за країнами-виробниками (рис. 3) всього зареєстровано пропозиції трьох країн. Встановлено, що за кількістю препаратів перше місце посідає Україна (87,5 %), друге – Росія (8,3 %), третє – Китай (4,2 %).

Також у ході маркетингових досліджень встановлено, що достатньо великий відсоток (79 %) складають комбіновані препарати, які містять у складі декілька лікарських рослин (рис. 4).

Результати аналізу засобів за категоріями захворювань свідчать, що більшість призначена для лікування дерматологічних хвороб (41,6 %), яка здебільшого є лікувально-профілактичними засобами (рис. 5).

За результатами ситуаційного аналізу розроблено асортиментний контур сегмента українського фарма-

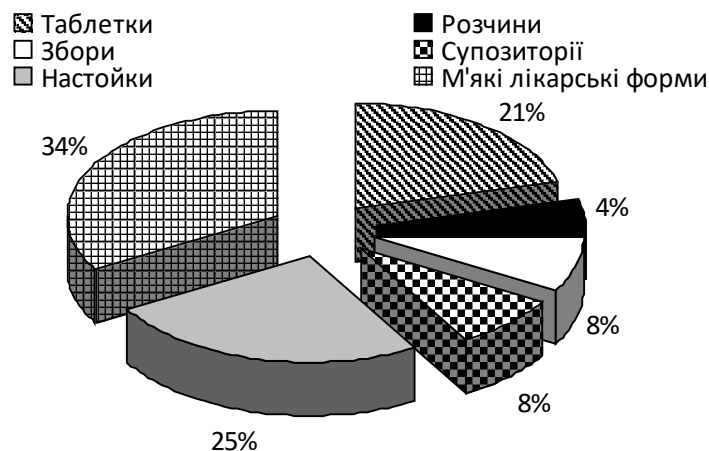

Рис. 1. Розподіл препаратів із софорою японською за лікарськими формами.

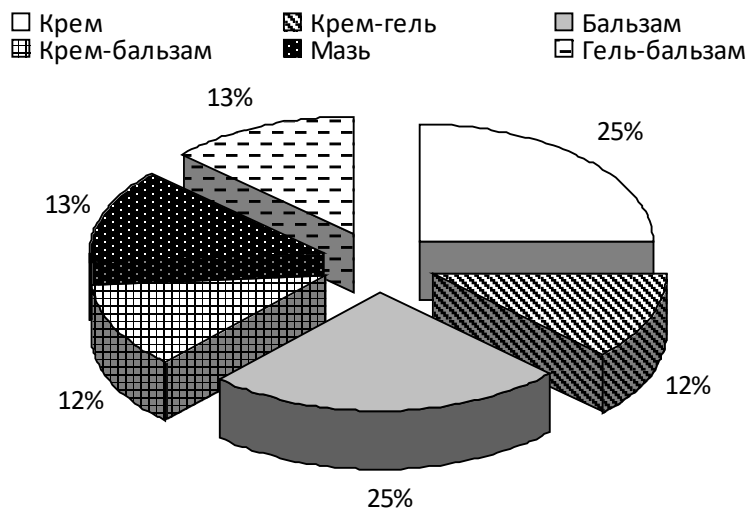

Рис. 2. Діаграма розподілу м'яких лікарських форм із софорою японською.

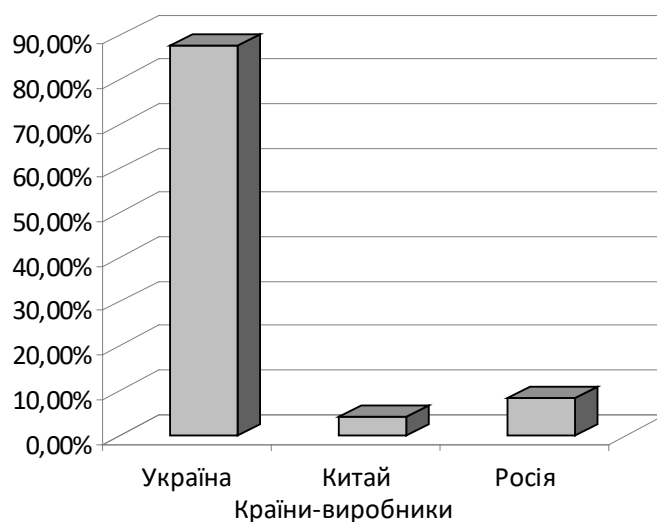

Рис. 3. Діаграма розподілу препаратів, до складу яких входить софора японська, за основними країнами-виробниками.

Рис. 4. Діаграма розподілу препаратів із софорою японською за комбінацією речовин.

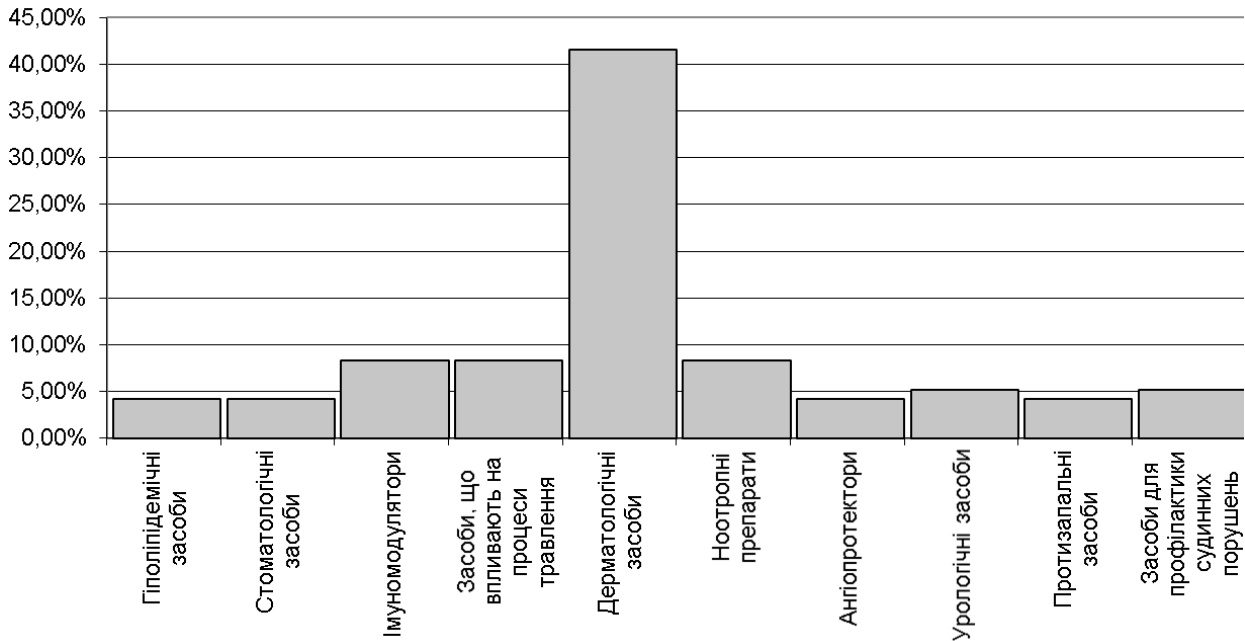

Рис. 5. Діаграма аналізу лікарських засобів із софорою японською за категоріями захворювань.

цевтичного ринку лікарських і лікувально-профілактичних засобів із сировиною та екстрактом софори японської (макроконтур), представлений на рисунку 6.

У ході досліджень встановлено, що більшість складає засоби у м'яких лікарських формах (34%), з яких креми та бальзами – по 25%; 87,5% виробляють в Україні; 41,6% засобів для лікування дерматологічних захворювань, 79% препаратів є комбінованими.

Результати проведеного маркетингового аналізу дозволяють стверджувати, що більшість ліків із сировиною софори японської представлена на фармацевтичному ринку України у вигляді лікувально-профілактичних засобів, тому перспективним є створення нових вітчизняних ефективних препаратів на основі даної рослини.

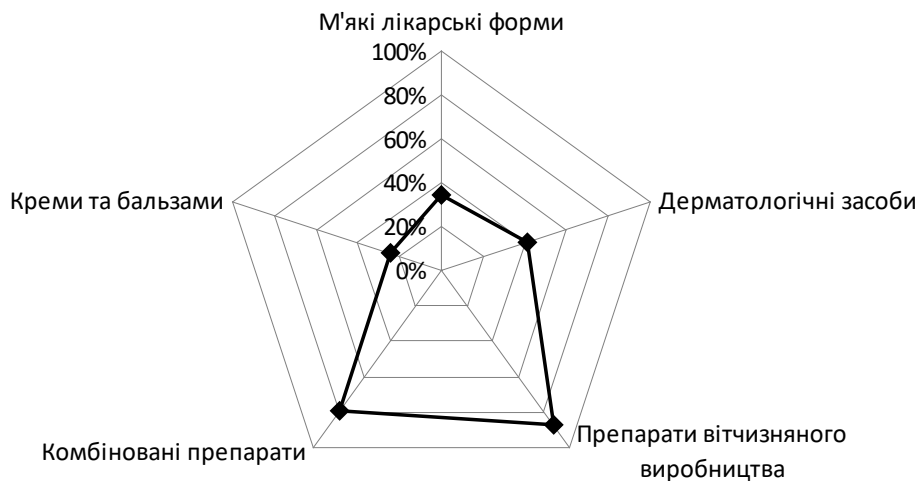

Рис. 6. Макроконтур фармацевтичного ринку препаратів, до складу яких входить софора японська.

Висновки. Досліджено асортимент лікарських препаратів і лікувально-профілактичних засобів, до складу яких входить сировина і екстракт софори японської, представлених на фармацевтичному ринку України.

Проведено поетапний аналіз препаратів за лікарськими формами, країнами-виробниками, групами захворювань та комбінацією речовин. На підставі

одержаних результатів досліджень розроблено асортиментний макроконтур сегмента ринку препаратів із софорою японською.

Доведено доцільність створення нових ефективних, безпечних і економічно доступних для пацієнтів вітчизняних лікарських препаратів з екстрактом софори японської.

МАРКЕТИНГОВЫЙ АНАЛИЗ АССОРТИМЕНТА ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ С СОФОРой ЯПОНСКОЙ, ПРЕДСТАВЛЕННОГО НА ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМ РЫНКЕ УКРАИНЫ

В. И. Гриценко, Л. С. Киенко, С. А. Куценко

Национальный фармацевтический университет, Харьков
nika.gritsenko@gmail.com

Цель работы. Провести маркетинговый анализ отечественного рынка лекарственных средств, в состав которых входит софора японская.

Материалы и методы. Основные методы исследования – системный, маркетинговый и графический анализы.

Результаты и обсуждения. В ходе исследований установлено, что большинство составляют средства в мягких лекарственных формах (34 %), из которых кремы и бальзамы – по 25 %; 87,5 % производятся промышленностью Украины; 41,6 % средств для лечения дерматологических заболеваний, 79 % препаратов – комбинированные.

Результаты проведенного маркетингового анализа позволяют утверждать, что большинство лекарств с сырьем софоры японской представлена на фармацевтическом рынке Украины в виде лечебно-профилактических средств, поэтому перспективным является создание новых отечественных эффективных лекарственных препаратов на основе данного растительного сырья.

Выводы. Рассмотрены основные тенденции развития отечественного рынка фармацевтических препаратов и лечебно-профилактических средств, которые содержат в своем составе сырье софоры японской. Проведен анализ ассортимента препаратов по лекарственным формам, странам-производителям, группам заболеваний и комбинации веществ. По результатам маркетинговых исследований составлен ассортиментный макроконтур сегмента рынка препаратов с софорой японской и доказана актуальность создания новых эффективных отечественных лекарственных препаратов на основе данного растительного сырья.

Ключевые слова: фармацевтический рынок Украины; софора японская; препараты на основе растительного сырья.

MARKETING ANALYSIS RANGE OF MEDICINES WITH SOPHORA JAPONICA, PRESENTED IN THE PHARMACEUTICAL MARKET OF UKRAINE

V. I. Grytsenko, L. S. Kienko, S. A. Kutsenko

National University of Pharmacy, Kharkiv
nika.gritsenko@gmail.com

The aim of the work. Market research of the domestic drugs, which include Sophora japonica.

Materials and Methods. Basic research methods – a system, marketing and graphical analyses.

Results and Discussion. The studies found that the majority are in the means of soft medicinal forms (34 %), including creams and balms – 25 %; 87.5 % produced by industry of Ukraine; 41.6 % – medicines for the treatment of dermatological diseases, 79 % of drugs – combined.

The results of the market analysis suggest that the majority of medicines with raw of Sophora japonica is presented in the pharmaceutical market of Ukraine as a therapeutic and preventive medicines, so promising is the creation of new domestic effective drugs on the base of raw materials.

Conclusions. The main trends in the domestic market of pharmaceuticals and therapeutic-preventive medicines with Sophora japonica were studied. The analysis of the range of drugs on the dosage forms, producing countries, groups of diseases and compound combinations have made. According to the market research the assortment of macro contour of drugs with Sophora japonica segment and the expediency of creating of new, effective, domestic drugs on raw materials base have proved.

Key words: pharmaceutical market of Ukraine; Sophora japonica; drugs on raw materials base.

Список літератури

1. Балдынова Ф. П. Современное состояние вопроса применения растительного сырья в составе косметических масок / Ф. П. Балдынова, А. В. Осипова // Биотехнология в интересах экономики и экологии Сибири и Дальнего Востока. – 2016. – С. 8–10.
2. Башура О. Г. Лечебная косметика в аптеках и не только / О. Г. Башура, С. Г. Ткаченко. – Х. : Прапор, 2006. – 392 с.

3. Демченко Н. В. Стратегія імпортозаміщення у фармацевтичній галузі: особливості та перспективи реалізації / Н. В. Демченко // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. – 2014. – Т. 19, № 2/2. – С. 56–60.
4. Евсеєва С. Б. Екстракти рослинного сировини як компоненти косметических і наружних лікарсвенных средств: асортимент продукції, особенности получения (обзор) / С. Б. Евсеєва, Б. Б. Сысуев // Фармація і фармакологія. – 2016. – Вип. 3 (16). – С. 4–37.
5. Макух Х. І. Клініко-фармацевтичне обгрунтування моделі раціональної фітотерапії в охороні здоров'я України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фармац. наук: спец. 15.00.01 – Технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація / Х. І. Макух. – Львів, 2013. – 24 с.
6. Марголіна А. А. Новая косметология / А. А. Марго-

- лина, Е. Д. Эрнандес. – М. : ООО "Фирма КЛАВЕЛЬ", 2005. – Т. 1. – 424 с.
7. Современное состояние и перспективы дальнейшего исследования плодов софоры японской / Л. Г. Ковалева, А. М. Сампиев, М. Р. Хочава, Е. Б. Никифорова // Научные ведомости Белгородского государственного университета. – 2012. – № 22 (141). – С. 163–170.
8. Сур С. В. Проблемы и перспективы разработки и внедрения современных лекарственных средств растительного происхождения / С. В. Сур, Е. Н. Гриценко // Фарматека. – 2001. – № 9-10. – С. 10–14.
9. Чолак І. С. Нові біологічно активні сполуки в сировині софори японської (*Sophora Japonica L.*) та їх біологічна активність / І. С. Чолак // Фітотерапія. Часопис. – 2010. – № 4. – С. 82–85.
10. Rx-index-класифікатор лікарських препаратів. – К. : ВД "Фармацевт практик", 2010. – 1136 с.

References

1. Baldynova FP, Osipova AV. [Modern state of the question use of plant raw material in the composition of cosmetic masks]. Biotekhn v inter ekonom i ecol Sibiri i Daln Vost. 2016; 8-10. Russian.
2. Bashura OG, Tkachenko SG. *Medical cosmetics in pharmacies and not only*. [Лечебная косметика в аптеках и не только] Kharkiv: Flag; 2006. Russian.
3. Demchenko NV. [The strategy of import substitution in the pharmaceutical sector: characteristics and perspectives of implementation]. Visn ONU im I I Mechnykova. 2014; 19 (2): 56-60. Ukrainian.
4. Yevsyeva SB, Sysuyev BB. [Plant raw material extracts as components of cosmetic products and formulations for topical administration: the product range, the production characteristics (review)]. Farm i farmacol. 2016; 3 (16): 4-37. Available from: <http://dx.doi.org/10.19163/2307-9266-2016-4-3-4-37> [Accessed May 2016]
5. Makukh KhI. Clinical and pharmaceutical justification of the model of rational herbal medicine in health service of Ukraine [abstract of dissertation]. Lviv; 2013.
6. Margolina AA, Emandes YeD. *New cosmetology*. [Новая косметология] Moscow: Firm CLAVEL; (Pt 1). 2005. Russian.
7. Kovaleva LG, Sampiev AM, Khochava MR, Nikiforova YeB. [The current state and prospects of further studies of fruit *Sophora japonica*]. Nauchn vedom Belgor gos un-ta. 2012; 22 (141): 163-170. Russian.
8. Sur SV, Gritsenko YeN. [Problems and prospects of development and introduction of modern medicines of plant origin]. Farmat. 2001; 9-10: 10-14. Russian.
9. Cholak IS. [New biological active compounds in *Sophora japonica* raw material and its biological activity]. Fito-terap. Chasop. 2010; 4: 82-5. Ukrainian.
10. Rx-index-classifier drugs. Kiev: Pharmacy practice; 2010. 1136 p.

Отримано 04.02.2017